

کانال‌های نفوذ بحران مالی به ایران

تهدیدات نفتی و ارزی

اثرگذاری ویژه بحران مالی اخیر آمریکا بر اقتصاد ایران، از دوکانال قیمت نفت و نرخ ارز خواهد بود.

بازار مالی و سرمایه در ایران، دارای ارتباط تنگاتنگی با بازارهای بین‌المللی نیستند. از این نظر تأثیر پذیری فراوان آنها از شاخص‌های مالی بین‌الملل دور از ذهن است. به عنوان مثال، نرخ بهره در ایران تقریباً بنابر مقررات دولتی و یا شرایط خاص داخلی تعیین می‌شود.

با این وجود، اقتصاد ایران از تأثیر پذیری از بحران ۲۰۰۸ به دور نخواهد بود. اثرات بحران بر اقتصاد ایران از دو کانال قابل بررسی است. نخست، از طریق قیمت نفت که در پی رکود اقتصادی و کاهش ریسک‌های ژئوپلیتیک از حدود ۱۴۷ دلار به زیر ۶۰ دلار سقوط کرده است و کاهش شدید درآمدهای ملی منجر به رکود تورمی در داخل ایران خواهد شد.

کاهش قدرت خرید مردم و افزایش نرخ بیکاری از پیامدهای محتمل این وضعیت خواهند بود. در عین حال، انتظار می‌رود که به شرط ثبات سایر شرایط، نرخ بهره اندکی کاهش یابد. در واقع، به دلیل وجود اثرات

تورمی در اقتصاد، نرخ بهره اسمی نمی‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش یابد. کانال دوم اثرگذاری بحران بر اقتصاد ایران از طریق ارزهای یورو و تا حدی دلار می‌باشد که معمولاً به عنوان دارایی‌های ملی نگهداری می‌شوند. با توجه به افزایش تقاضای دلار، ارزش این ارز خارجی در بازار مالی ایران نیز تقویت شده است.

این در حالی است که از ارزش یورو کاسته شده است. دلیل کاهش نسبی ارزش یورو در مقابل دلار این است که در اروپا، بحران بیشتر، بازارهای سهام و اقتصاد واقعی را تحت تأثیر خود قرار داده است. لذا، پشتوانه اقتصادی یورو تضعیف شده است، در حالی که تقاضا برای پول (یورو) چندان افزایش نیافته است.

همچنین، افزایش ارزش دلار بزرگترین دلیل کاهش قیمت طلا در هفته‌های اخیر در بازار ایران قلمداد می‌شود. در واقع، انتظار افزایش قیمت دلار، سودگران بازار مالی را تشویق به خرید دلار به جای

آلترناتیو آن یعنی طلا می‌نماید. در عین حال، ارزش کنونی دلار پس از سیکل بحرانی خود روند نزولی را در پیش خواهد گرفت که به معنای افزایش همزمان قیمت طلا و رونق نسبی یورو در بازار ایران خواهد بود.

البته، ناگفته نماند که رکود تورمی داخلی اثری مبهم بر شاخص سهام بورس اوراق بهادار تهران خواهد داشت: در حالی که رکود اقتصادی فشارهایی را جهت کاهش شاخص وارد خواهد ساخت، اثرات تورمی بهانه‌ای (به غلط) برای افزایش آن خواهند بود. ■

راه‌های نفوذپذیری اقتصاد ایران، آثار و راهکارها: سناریوی نامطلوب

شاخه‌های متأثر از بحران	ابعاد زیرشاخه	اثرات مثبت و منفی بحران اقتصادی	راهکارهای مقابله با بحران
درآمد نفت	کاهش قیمت نفت	کاهش قیمت نفت و کاهش درآمدهای نفتی	استفاده از ذخایر ارزی به صورت معقول و منطقی، حرکت به سمت جذب تدریجی و ایجاد انگیزه پرداخت‌های مالیاتی در جهت مشارکت عمومی مردم با شفافیت بیشتر دولت
تجارت	بودجه	افزایش کسری بودجه به دلیل کاهش درآمدهای دولت، کاهش حجم کارهای عمرانی، افزایش میزان بیکاری و کاهش نرخ رشد اقتصادی	سرمایه‌گذاری در بخش‌های دارای، ایجاد آیین‌نامه‌های دقیق سرمایه‌گذاری خارجی در بورس و افزایش سیاست‌های انبساطی
واردات	واردات	تمایل به کسری تراز حساب جاری ناشی از کاهش قیمت نفت، کاهش واردات مواد اولیه واسطه‌ای و مصرفی، کاهش سطح تولید داخلی و کاهش سطح رفاه عمومی، کاهش سهم تورم وارداتی	ایجاد انگیزه در افزایش سطح تولید داخلی، ایجاد مشوق‌های تولید و صادرات، حمایت از تولیدکنندگان داخلی با اعطای تسهیلات و اعتبار، هدایت ذخایر ارزی به کانال تولید
بانک‌ها و بورس‌های داخلی	بانک‌ها و بورس‌های داخلی	عدم تغییر در وضعیت بانک‌های داخلی، عدم تغییر بازار سرمایه داخلی کشور به دلیل ایزوله بودن، کاهش رشد سهام به دلیل رکود داخلی و جهانی	هدایت تسهیلات بانکی در جهت طرح‌های مطمئن با ریسک معقول، قوانین نظارتی متقن در جهت مدیریت ریسک منابع بانکی، تشویق جذب پس‌اندازهای مردمی
مالی	خطوط اعتباری	کاهش مضاعف خطوط اعتباری خارجی و مشکلات صادرات و واردات کالاهای سرمایه‌ای	تلاش در جهت اعتمادسازی جهانی، مذاکرات دوجانبه با بانک‌های بین‌المللی
تأمین مالی نفت و گاز	تأمین مالی نفت و گاز	کاهش سرمایه‌گذاری در بخش‌های مذکور، کاهش حجم تولید و استخراج، کاهش اعتبارات بانکی برای تأمین مالی صنایع نفت و گاز	تلاش در جهت جذب سرمایه‌های داخلی، ارایه بسته‌های تشویقی جهت تحریک حضور سرمایه‌گذار خارجی در صنایع نفت و گاز، سیاست‌های نظارتی و حمایتی
اثرات بر ارزش ریال	اثرات بر ارزش ریال	تضعیف ارزش ریال در برابر ارزهای عمده جهان خصوصاً دلار، کاهش قیمت‌های داخلی و افزایش قدرت رقابت در عرصه صادرات	اعمال سیاست‌های پولی و ارزی مناسب و متناسب با بحران‌های جهانی
اثر بر طرح‌های اقتصادی دولت	اثر بر طرح‌های اقتصادی دولت	تعویق یا تعلیق احتمالی طرح تحول اقتصادی، جلوگیری از طرح‌های تورمی متأثر از شرایط جهانی	ایجاد بسترهای مناسب داخلی جهت کاهش آثار مخرب بحران‌های خارجی، حذف و تعلیق سیاست‌های خشک اقتصادی بدون نگاه به وضعیت بازارهای جهانی
تحولات اقتصادی و سیاسی	ارایه طرح‌های جدید متناسب با بحران	احتمال حرکت به سمت درآمدهای مالیاتی، افزایش بی‌ثباتی طرح‌های سرمایه‌ای و تولیدی، نارضایتی جامعه	حرکت به سمت طرح‌های فراگیر و عادلانه مالیاتی، افزایش شفافیت دولت در درآمدها و هزینه‌ها، رفع تبعیض مالیاتی و تبعیض هزینه‌ای، تشویق فعالیت‌های مشارکت‌جویانه مردمی
روابط بین‌الملل	روابط بین‌الملل	کاهش قدرت چانه‌زنی کشور در مباحث هسته‌ای به دلیل کاهش قیمت نفت، کاهش حجم سرمایه‌گذاری خارجی	اتخاذ سیاست‌های منعطف جهت استفاده از فرصت‌های این بحران، ایجاد اعتماد نسبی و مشارکت در حل مسایل جهانی، ظرفیت‌سازی و ارتقای پتانسیل‌های کارآمدی کشور

منبع: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران».